

BLI MED PÅ BIETUR I INNLANDET

SIDE 8

HAN HAR NYE DRONNINGER
NESTEN HELE SESONGEN

SIDE 14

VIL DU VISE FREM ØKO-BIRØKT?

SIDE 21

BIRØKTEREN

ÅRGANG 136

5-2020
Fagtidsskrift for

**NORGES
BIRØKERLAG**

– siden 1884

BIRØKTEREN

Nr 5 - 2020. 136 årgang
ISSN 0800-2002

Utgitt av

NORGES BIRØKTERLAG

- siden 1884

Generalsekretær
Veterinær, ECSAS, GPCert(SAGS), BMS

CAMILLA LARSEN
camilla.larsen@norbi.no
Tlf: 902 25 699

Kontorsekretær
ÅSE WETHAL HØLEN
post@norbi.no. Tlf: 63 94 20 80
(9-11.30 man-tor)

Seniorrådgiver, Dr. Scient i biologi
BJØRN DAHLE
bjorn.dahle@norbi.no
Tlf: 947 83 374

Prosjektleder/Dr. Scient biologi
LUIS CADAHÍA-LORENZO
luis.cadahia-lorenzo@norbi.no
Tlf: 948 77 045

Organisasjonsmedarbeider
OLE AUTEN
ole.auten@norbi.no
Tlf: 922 27 015

STYRELEDER HAR ORDET

Vegard Sveiven, styreleder

Juni har kommet, og for mange er det starten på sesongen for dronningavl/-produksjon. Jeg oppfordrer/utfordrer dere til å prøve dette selv i år. Jeg syntes gleden ved birøkt blir større når kubene har dronninger jeg har produsert selv (med hjelp fra biene da). Den dagen jeg har planer om å larve om, starter jeg med å lage en cellebygger. En sterk kube gjøres dronningløs (flytte dronninga og mesteparten av yngelen ca fem meter unna) og la det mangle en ramme så det er åpning i midten til en ramme med cellekopper. Så kjører jeg og henter de larvene jeg ønsker fra en kube som utmerker seg som bra, før jeg returnerer 1-2 timer senere. Cellebyggen har oppdaget at den er dronningløs, og åpningen i midten er full av bier. Rammen med cellekopper senkes rolig ned og biene starter umiddelbart på arbeide med å lage nye dronninger.

Dagen etter tar jeg en forsiktig kontroll for å se etter hvor mange celler biene har startet på. Det finnes flere gode metoder for å lage dronninger. Felles for alle er at dere må følge med og gjøre rett tiltak til rett tid. Innavl kan komme fort, så bruk avlsmateriale fra Norges Birøkterlag. De fleste fylkene har kontaktpersoner og omlarvingsdager som kan benyttes, men husk på fare for smittespredning av sykdommer. Kjøp cellekopper av han/hun som har bigården du besøker, og bruk vertens omlarvingsskje. Hvis du har på deg bidrakten din, skal den være ren eller ny.

Som styreleder har jeg fått spørsmål om hva riktig pris er på utleie av bikuber til pollinering. Svaret mitt er at dette må hver enkelt birøkter selv bestemme. Det som er sikkert er at bonden tjener penger på bruk av biene våre. Jeg har hørt om priser fra null til 2500 kroner per bikube.

God sommer!
Styreleder Vegard Sveiven

Norges Birøkterlag

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 80
Telefontid: 9-11.30. Fredag stengt
E-post: post@norbi.no
Internett: www.norbi.no
Bankkonto: 2650.25.26285
Bankkonto: Fakturaer og kontingent: 2610.22.51503

Redaktør: Roar Ree Kirkevold
roar.ree@kirkevold.no
Tlf: 908 27 397

Layout: Kreative Typer
Trykk: 07 media
Opplag: 4200

Stoff/annonser:

Tidsfrister for stoff, annonsebestillinger og materiell er den 8. måneden før det skal på trykk. Private småannonser kr. 150,-.

Leder Avlsrådet:
Ingar Tallakstad Lie
Tlf: 909 58 907

Dronningenes årlige merkefarge:

Styret i Norges Birøkterlag:

Vegard Sveiven (leder)
Tlf: 909 19 825
styreleder@norbi.no

Sissel Goodgame
Tlf: 468 23 588
sisselgoodgame@gmail.com

John Erik Hansen
Tlf: 917 98 628
joerikh@online.no

Bjarte Tennfjord
Tlf: 991 58 426
bjarte.tennfjord@gmail.com

Jens Martin Nybole
Tlf: 920 97 748
Jens.nybole@bier.no

Hurdal blir verdens midtpunkt?

Det foregår et forskningsprosjekt i Hurdal, som hele verden kanskje kommer til å referere til i fremtiden. Krainerbiene i Hurdal skal følges nøye i tre år, og etter det kommer trolig en oppskrift på hvordan biene klarer seg uten varroa-behandling.

Den kanadiske forskeren Melissa Oddie har flyttet til Norge for å bistå et stort fireårig prosjekt som skal forske på krainerbiene i Hurdal. Prosjektet er en del av et større prosjekt som Bjørn Dahle i Norges Birøkterlag fikk finansiering til fra Norges Forskningsråd i fjor, og i år og to sesonger til skal brukes til å samle inn data om hva som foregår ikke bare med dronningene, men med hel bifolket.

– Det har aldri før blitt samlet inn så omfattende data om hele bifolk ved hjelp av birøktere i et helt område for å kartlegge hvordan biene, og dronningene, klarer seg uten varroa-behandling, forklarer Oddie.

Prosjektet er inspirert av Terje Reinertsen, birøkeren som virkelig har gått i bresjen for bier som tåler å ha varroa i kuben uten å måtte behandles.

I Hurdal har hele tolv birøktere meldt seg til frivillig rapportering av sine til sammen over 100 bifolk, som gjør dette store prosjektet mulig. De skal rapportere hva som skjer med utvikling av bistyrken, hvordan bifolkene presterer og måle hvordan varroa-middelen utvikler seg gjennom å telle naturlig nedfall av varroa på bunnbrettet.

Ut av prosjektet skal det komme ny kunnskap og Melissa Oddie håper å lage en oppskrift på hvordan birøktere også andre steder kan gå frem for å få varroatolerante bier.

– Vi skal vurdere hvert bifolk presterer, og så skal vi finne de 20 prosent beste dronningene. Fra disse skal vi avle nye dronninger, som vil følge prosjektet videre, sier hun. Dersom et bifolk skulle bli alvorlig svekket, vil det bli behandlet mot varroa, og dronningen går skiftes da ut med en dronning avlet fra de 20% beste dronningene.

– Det er funnet tre veldokumenterte varroatolerante

populasjoner i Europa. I Frankrike, på Gotland i Sverige og rundt Terje Reinertsen i Norge.

Oddie sier at grunnen til at bifolkene her er så gode til å holde varroamiddelen i sjakk, faktisk varierer mye mellom populasjoner.

– Årsakene er forskjellige, og derfor knytter det seg stor internasjonal interesse for Hurdal-forskningen som skal foregå i sommer og to år fremover. Bladet Birøkteren vil følge prosjektet jevnlig.

Melissa Oddie og Terje Reinertsen holdt hver sine innlegg om forskning på varroatolerante bier på en proffkonferanse i Sverige før koronaviruset parkerte oss alle på hjemmekontor.

Camilla Larsen

Vår

Endelig er våren kommet til store deler av landet, og biene har startet arbeidet med å sanke årets honning. Vi trenger lyspunkter i denne rare tiden vi står midt oppe i, og jeg håper besøk i bigården kan gi mange gode opplevelser.

Varroamid

Flere birøktere er bekymret for varroa- situasjonen i kubene sine, og er redd for at mengden midd har økt som følge av en mild vinter i store deler av landet. Dersom dine bifolk har mye midd, kan det være en god ide å behandle dem med maursyre i sommer. Maursyre kan benyttes selv om det er yngel i kubene.

Bier er matproduserende dyr. Derfor gjelder samme regelverk for bier som for andre produksjonsdyr. Maursyrepreparat som skal brukes til honningbier er reseptpliktig, og må skrives ut av veterinær. Vi har kontaktet veterinærer i alle Norges fylker, og inngått avtale om at de vil være behjelpelig med å forskrive produktet Apifor bee-hive solution til alle birøktere som trenger å redusere middetrykket i bifolkene sine.

For å sikre at veterinærer skriver ut medisinen tilpasset norske forhold, og har med den dokumentasjonen som Lege-middelverket krever for godkjenning, har vi utarbeidet en «mal» som kan benyttes, og

som forenkler arbeidet til veterinæren. Liste over aktuelle veterinærer ligger på norbi.no. Norges Birøkterlag har også inngått en sentral avtale med Apotek 1, som sikrer at de skal ha Apifor bee-hive solution på lager, slik at birøkterne kan få preparatet raskt levert.

Varighet

En mer varig løsning på varroamid-problemet kan vi kanskje få svar på i prosjektet «Friske varroaresistente Bier». I dette prosjektet samarbeider Norges Birøkterlag med flere birøktere som enten har honningbier som klarer seg uten varroabekjempelse

eller som ønsker å redusere/avvikle bruk av varroabekjempelse. Prosjektet vil bl.a. prøve å finne svar på hvilke mekanismer som påvirker de ulike bifolkene til å takle midden forskjellig og vil utvikle en modell for hvordan birøktere kan avle fram bier som er mer motstandsdyktige mot varroa.

Sekretariatet har denne våren oppdatert og utviklet hjemmesiden og medlemsregisteret. Det har vært et langt lerret å bleke, og vi håper å få på plass varige og gode løsninger.

Som en ekstra medlemsfordel lager vi egne sider for medlemmer på norbi.no. Disse publiseres i slutten av juni. Her vil du finne tidligere utgitte «Birøkteren», får kvalitetssikret informasjon om forebygging, sykdommer og behandling, kursinnhold, annet relevant fagstoff og medlemsbaserte tilbud.

Som en ekstra medlemsfordel lager vi egne sider for medlemmer på norbi.no

Herlige juni! Eller?

Tempoet i birøkten er nå på sitt høyeste. Samtidig går vi mennesker omtrent inn i feriemodus så snart ordet sommer nevnes.

Som birøkter er det nå du må passe på. I hvert fall om du er brunbirøkter på mine kanter. For dere ferske birøktere er juni kanskje den vanskeligste måneden av alle.

Med sparsom erfaring kastes du ut i det og kan gjøre de største tabbene. Har du en fadderbirøkter å støtte deg til – bruk muligheten! Sverming, førmanget, for lite plass, delinger som går skeis, pollenknapphet, trekkpause og stopp i eggleggingen – juni byr på alt.

Vi har alle vært der, sett svermen gå, lett febrilsk etter dronninga fordi du ikke finner egg, oversett ei svermecelle eller funnet bikuba omtrent tømt for fôr? Brunbidronninga regulerer eggleggingen etter trekket, ikke etter mengden mat i kuba. Uvirksomme bier trigger sverming. Da hjelper det lite at du delte i mai. Gamledronninga vil likevel kunne sverme. Det så vi tydelig i våre kuber i 2019. Tidlig vår og oppbygging av bistryke gav

sterke delinger ca 20. mai. Blomstringen stanset helt omkring midtsommer og det ble bom stopp i trekket. Morkubene stanset eggleggingen i månedsskiftet juni/juli og dannet svermeceller

omkring 7.-10. juli. Å dele igjen var uaktuelt og noe måtte gjøres for å tøyte svermetrangen. Løsningen ble å sette gamledronninga over i ny kasse med to førtavler og resten byggevoks, og så flytte hele bifolket. Slik lurte vi dem til å tro at de hadde svermet. Tror vi... Eggleggingen kom i hvert fall raskt i gang og bistryken kunne igjen bygges opp. Trekkbiene som ikke ble med, fikk styrke nabobifolkene. Puh!

Her i sør-vest er ustadige somre med store variasjoner fra

år til år normalen. Brunbiene er godt tilpasset disse forholdene, og noen «særheter» kommer på kjøpet. Brunbiene krever altså sin birøkter, og jeg har gått i lære hos de beste av disse!

God sommer!

*Humle – en viktig gjest i slåttemarka.
Foto: Anja Laupstad Vatland.*

Behov for maursyrebehandling?

Foto: Flemming Vejsnæs.

Hadde du, eller mistenker du at du hadde problem med for mye varroa i bifolkene i 2019 og frykter at det samme skal skje i år? Da bør du vurdere om du har behov for en maursyrebehandling i sommer.

Økt behov for varroabekjempelse

Norges Birøkerlag anbefaler at varroabekjempelsen skal være behovsprøvd, dvs. at det er angrepsgraden som bestemmer hvilke bekjempelsestiltak som bør iverksettes. Med unntak av noen birøktere som har bier som klarer seg uten varroabekjempelse har de aller fleste birøktere som har bier i områder med etablert varroamid som minimum behov for å behandle bifolkene årlig med oksalsyre seinhøstes. Hvis man i tillegg skjærer ut forseglet droneengel vil dette ofte være tilstrekkelig til å unngå så store mengder varroa i bifolkene at det oppstår skader som kan gi redusert bistyrke, produksjon og vinteroverlevelse. Men, med en høyere tetthet av bigårder og med et varmere klima som gir en lengre yngel sesong for både bier og varroa opplever flere birøktere at dette ikke er tilstrekkelig.

Mål angrepsgraden

Det mest kritiske tidspunktet i forhold til

varroamid er fra midten av juli og ut august når det som skal bli langlivede vinterbier produseres. På dette tidspunktet reduseres yngelmengden samtidig med at antallet varroamid er i sterk økning. Resultatet er at en stor andel av yngelen kan bli infisert av varroamid og medfølgende virusinfeksjoner som raskt spres i bifolket.

Infiserte bier blir kortlivede og bifolket kan bli sterkt svekket eller dø i løpet av høst/vinter. Norges Birøkerlag anbefaler å telle naturlig nedfall av varroamid på bunnbrettets innskuddsbrett over en 10 dagers periode i siste halvdel av juni, eller eventuelt foreta en melisvask av voksne bier i første halvdel av juli for å vurdere angrepsgraden av varroa og om det er behov for en sommerbehandling med maursyre før vinterbiene skal produseres.

Daglig nedfall i uke 25: <3 midd = lavt angrepsnivå, Ikke behov for sommerbehandling.

3-8 midd = middels angrepsnivå, behandling nødvendig etter høsting av sommerhonning (mellom sommer og lyngtrekk).

>8 midd = høyt angrepsnivå, det bør gjennomføres en behandling umiddelbart og eventuelt en sommerbehandling etter høsting av sommerhonning.

Melisvask av 50 g bier i juli:

<3 midd i prøven: lavt angrepsnivå, Ikke behov for sommerbehandling.

3-10 midd: Middels angrepsnivå, korttidsbehandling med fri maursyre etter høsting av sommerhonning (mellom sommer og lyngtrekk).

> 10 midd: høyt angrepsnivå. Bifolket kan bli svekket av varroa og medfølgende virus. Umiddelbar høsting av honning og deretter behandling med fri maursyre 4 påfølgende dager, eventuelt langtidsbehandling med maursyre ved hjelp av fordamper.

Slik gjør du

Maursyrebehandling kan gjennomføres etter at sommerhonningen er høstet, hvis middetellinger tyder på at middetallet er så høyt at en sommerbehandling er nødvendig for å sikre produksjon av friske vinterbier. Før behandling bør biene føres med ca 5 kg sukker slik at de har nok fôr til behandlingsperioden, men det anbefales ikke å føre og samtidig behandle med maursyre fordi det da kan bli høye konsentrasjoner av maursyre i fôret. Bifolk som skal på lyngtrekk bør heller ha igjen godt med honning så man unngår honningforfalskning. Utendørstemperaturen ved en behandling bør ligge på 12-25 grader. Dette er den optimale temperatur for en behandling. Maursyrebehandling kan foretas enten som en korttidsbehandling eller en langtidsbehandling (4 gjentatte behandlinger med fri maursyre med en dags mellomrom eller ved bruk av maursyrefordampere).

Maursyrebehandlingen er mest effektiv dersom ventilasjonen i bunnbrettet er begrenset til flyhullet. I åpne nettingbunnbrett bør man derfor legge inn en bunnplate for å begrense ventilasjonen. Sett inn

diagnosebrett som bør stå inne i 12 dager for å fange opp de midd som dør inne i yngelcellene.

Utstyr som trengs ved bruk av fri maursyre:

- Apifor bee-hive solution (60% maursyre) som kjøpes med resept på Apotek 1.
- Duk av sugende materiale (sjekk at det sugende materialet er i stand til å inneholde all maursyren).
- Doseringssprøyte.
- Plastbrett (hvis en vil gjøre det sugende materialet ferdig til bruk).
- Diagnosebrett/varroaskuff (for å sjekke nedfallet ved behandling).
- Syrefaste hansker.
- Beskyttelsesbriller.
- Evt. åndedrettsvern (Filter P2).

Kort sommerbehandling

1. Sjekk at temperaturen er 12-25°C, og at den ikke forventes å overstige 25°C de neste seks timene.
2. Legg et diagnosebrett på bunnbrettet eller rengjør varroaskuffen.
3. Legg en duk av sugende materiale på et plastbrett (evt. rett på bærelistene på kubene).
4. Fyll på maursyre med en sprøyte.
5. Bruk 2 ml 60% maursyre pr ramme. Kubene skal stå på maks to kasser under behandlingen.
6. Legg duken på toppen av tavlelistene (løft den ut av plastbrettet) hvis ikke dette er gjort før maursyren er påført. Bruk dekkbrett.
7. 1-2 dager etter ferdig behandling kan duken tas bort og nedfallet undersøkes. Undersøk gjerne nedfallet igjen etter 12 dager etter at all den yngel som var til stede under behandling er krøpet og alle død varroamid fra yngelen har falt ned.

Utfyllende informasjon om varroa og varroabekjempelse finnes i temahefte nr 1, 2019. Heftet ligger på Norges Birøkterlags hjemmeside www.norbi.no.

AV BJØRN DAHLE, SENIORRÅDGIVER

Biestien på Helgøya

Lise og John Erik Hansen har virkelig fått istand en flott biesti på Helgøya.

Hvorfor ikke lage en informasjonssti om blomster, bier og natur. Mye formidlingsglede, men du blir ikke millionær.

Lise og John Erik Hansen på vakre Helgøya midt i Mjøsa har drevet næringsbirøkt i 14 år. Nå er John Erik pensjonist etter 28 år som elektrolærer i videregående skole.

– Jeg liker godt formidling, så jeg tenkte på hvordan jeg kunne fortelle folk om bier, blomster og natur, sier han. Det er nemlig slik at Helgøya består av fossil havbunn. Det betyr mye kalk og grunnlag for mange blomstrende planter. På et høydedrag bak der de bor, hadde det gamle kulturlandskapet grodd helt igjen.

– Vi gikk på tur der ofte og lokallet har prestasjonen der, forteller John

Erik. Tenk om vi kunne rydde landskapet tilbake til kulturlandskapet og lage store informasjonsplakater om bienes liv og verdi langs en tursti fra den gamle skolen og til prestasjonen?

Kunnskap i praksis

Kona på gården som eier turområdet ble virkelig interessert, og selv om «disponent» Lise Hansen ikke liker å søke om penger, så skaffet de 90 000 kroner fra landbrukskontoret. Det dekket nesten materialer til krakker, bord, reisverk til informasjonstavlene og trykking av tavlene. Snekring, montering, beising og ikke minst

rydding av mange dekar med skog og tilbakeføring av landskapet tilbake til den beitemarken det engang var ble gjort på dugnad.

På den omtrent to kilometer lange stien finnes fem store, flotte informasjonstavler om hva biene bidrar med og hva honning egentlig er. Folk kan plukke ut det de vil lese.

Det skal godt gjøres å komme gjennom uten å ha fått med seg ny kunnskap.

En av John Eriks tidligere kollegaer er biolog. Han har virkelig bidratt med presis kunnskap om mange av de 700 planteartene som finnes her. Mange er sjeldne og flere rømte i sin tid fra klosterets hage. Den gule berberisen, for eksempel.

Alle positive

All tilbakemeldingen er positiv. Ofte ser de at familier på tre generasjoner går biestien.

– Men markedsføringsmessig må du knytte deg til et fellesskap av flere reiselivs-bedrifter, råder de helt klart. «Midt i Mjøsa» har vært avgjørende for at turistgrupper og konferansedeltagere skal bestille guidende turen på biestien.

Guiding

For det er på guidende turene at Lise og John Erik formidler kunnskapen sin.

Vi har veldig ulik fortellerstil, smiler Lise. John Erik snakker om fakta, mens hun legger mer vekt på stemninger og følelser.

– Du skal ikke snakke mye om bier før folk blir interesserte, sier John Erik. Grupper opp til 10 personer koster 500 kroner, mens de tar 1000 for flere.

Alle ender på parestasjonen. Hvis de har egne parekassetter der, viser de lys levende bier bak glasset.

Solide infotavler forteller om bienes plass akkurat her.

Planene

Nå skal de lage en brosjyre for biestien. Hotellet vil ha det slik at konferansegjester som trenger en pause kan komme. Dessuten vil de inn på årlig basis i skolen. «Den kulturelle skolesekken» er et fint fora, selv om skoleverket ikke har penger.

– Vi får vel ta oss sammen og søke om finansiering på en eller annen måte, sier Lise.

I tillegg skal de sette opp en sjettede infotavle og et insekthotell, pluss en bikube som folk kan se innerst i biestien.

Råd til deg

– Vil du også gjøre noe lignende, går det fint om du tenker deg om og planlegger, sier de to.

Utnytt det som er unikt der du holder til, men ikke tenk på om du kan nok.

– Uansett kan du mer enn dem som kommer, sier Lise. Stol på deg selv.

Sørg for at du er i et fellesskap med andre reiselivsbedrifter, hvis ikke blir markedsføringen fort for tung.

Søk penger og spill på lag med kommunen og det offentlige.

Ikke gjør det så vanskelig. Begynn litt enkelt og bygg på.

– Du blir ikke millionær, men det er jammen moro, smiler John Erik. Læreren i han får mye utløp i biestien som ligger vakert til, men som heller ikke befinner seg midt i «Storgata».

NB: Er det ikke godt med en reiselivsartikkel

som ikke handler om korona? Dette var skrevet før, men vi skal jo tilbake til hverdagen vår igjen, ikke sant?

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

De seks infotavlene handler om disse temaene:

Bier og landbruk
Bier og blomster
Bienes liv
Honningbehandling
Dronningavl
Vilde insekter

Biestien ender ved en inngjerdet bigård.

Høster honning og bier

Å utnytte alle ressursene, betyr også å få maksimalt ut av alle biene.

Det gjelder å ha så mange bier i bifolket som mulig når hovedtrekkene starter. Men er du litt smart, kan du også høste bier innimellom uten at bifolket svekkes til neste trekk.

Økobirøkter Ivar Arne Grimstad holder til på Rolvsøy i Østfold. Her har han 30 produksjonsbifolk som hovedsakelig trekker på bringebær og røsslyng. I tillegg pollinerer de noen hundre frukttrær og henter inn lindehonning når den eksklusive, grønnaktige nektaren er tilgjengelig.

Grimstad har en årsplan for birøkten sin. Han planlegger utfra været og bienes livssyklus. Han mener birøkter og teknologi-utvikler Morten Bull virkelig er inne på noe når han tilfører vann og fôr slik at biene kommer fort i gang om våren.

Det gjelder å holde dronningen i konstant egglegging, så derfor er det lurt å følge med på elektroniske vekter slik at du vet når det ikke er trekk ute i naturen. Da kan du gi fôr for å holde yngelproduksjonen i gang.

I praksis betyr dette i Østfold: Bygg opp bistyrke så godt du kan mot fruktpollineringen og det viktige bringebærtrekket. Da bruker du alle biene du kan skaffe.

Men så blir det et hvileskjær frem til lind eller røsslyngtrekket.

– Det er nå du kan høste bier for å lage avleggere, hevder Ivar Arne Grimstad. For nå er det til en viss grad overskudd på bier. Slik høster han altså både honning og bier. Plukk tavler med forseglet yngel og lag nok avleggere både til deg selv og kanskje for salg neste vår. Planleggingen innen birøkt må også ha et litt lengre perspektiv enn hvilke kasser du skal sette på neste uke.

Viser vektene at det ikke er trekk, så gi noen spiseskjeer med honning fra slyngerommet. Det blir alltid en del voksrester som kan inneholde ganske mye honning, og slik får du også nyttet denne ressursen. Husk å bruke kun egen honning på grunn av smittefare, og pass på slik at det ikke blir røving, for fôring med honning booster virkelig bifolkene.

– Det gjelder å skape optimisme i kubene, smiler Grimstad. Da sprer optimismen seg blant birøkterne også. Sterke bifolk gir altså både honning og avleggere.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

**Fra 50
til 300**

Kjartan Dahl er en drevne birøkter som brenner for biene sine.

Hva er det egentlig som skal til for å lykkes med å gå fra for eksempel 50 bifolk til 300? Siden prisen på honning nå er god, er det fortsatt optimisme i bransjen, er det mange som vurderer å øke antall bifolk.

Veiene til suksess er kanskje like mange som det finnes birøktere og personlige drømmer, men vi tok opp dette med næringsbirøkter og honningselger Kjartan Dahl (Kjartans Honning) i Trøgstad, Østfold.

Han har drevet 2 – 300 bifolk i en årrekke og har et bevisst forhold til hvilket nivå han skal ligge på.

Ikke for fort

Det er vanskelig å gi råd, presiserer han. Jeg får snakke for meg selv, men da vil jeg si at det viktigste nok er å ikke utvide for fort. Kanskje jeg ville lagt meg på følgende vei opp til 300: 50 – 100 – 150 – 250 – 300. Det kan nok være fristende å øke mer, men faren for å miste kontrollen og

oversikten er stor. Mister du disse tingene, mister du også fort motet og gleden. Jeg har sett birøktere som har kollapse av dette, og det er ikke noe hyggelig syn verken for birøkeren, biene eller birøkterne rundt. Vi har ikke minst et ansvar for birøkterne rundt oss også,

Flaskehalsene

Den største forskjellen på 50 og 300 bifolk, er at når ting skjer, så skjer alt samtidig. Med innøvde rutiner, klarer du 50, men veien til 300 er lang. Du kan ikke jobbe seks ganger så fort eller seks ganger mer. Du må lage deg nye rutiner og gjøre ting annerledes. Kravet til logistikk øker mer enn seks ganger.

Det er flaskehalsene som du må budsjettere etter. Når kassene skal på, må du ha både tid og utstyr klart.

Likevel er Kjartan Dahl ikke tilhenger av å planlegge altfor mye heller. Det er vektene, været og vinden som har siste ord. Det

er disse som styrer. Når kassene skal på fyller han bilen. Hver skattekasse skal ha tre byggevoksrammer. Da vet han hvor mange kasser med byggevoks han må ha per 50 kasser med utbygde.

Jeg stabler dem om på bilen ute i bigårdene, sier han. Det går fort fordi jeg har så god rutine på det.

Dette bare som et eksempel.

Du må skaffe deg fritid også hvis du har 300 bifolk, men kanskje må du ta ferieturen når biene ikke er aktive. Derfor er en såpass stor utvidelse ikke noe du beslutter uten at familien din er med på avgjørelsen. Vær tydelig og ikke legg skjul på de intensive «flaskehalsene». Får du med deg partneren din i driften, er det en ubetinget fordel. Uansett hvor kule planene virker, er det noe annet når alle andre er på stranda eller i bursdag, og du kjører kasser.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Eggtavle løser usikkerhet

Får du ikke bifolket til å godta dronningen du har satt inn? Slapp av, det finnes løsninger.

Sett inn en eggtavle med nylagte egg fra et annet bifolk. Etter tre-fire dager kan du åpne og se. Nå er det to muligheter:

1: Har biene bygd nødceller, så er det ikke dronning i bifolket, og du kan sette inn en ny dronning. Kanskje det tilfeldigvis bare gikk galt med den første. Ferdig parede dronninger er lettest å få godtatt.

2: Har biene ikke trukket ut nødceller. Da går det en dronning her. Kanskje en

jomfrudronning som naturligvis ikke legger egg enda.

Trolig er hun årsaken til at dronningen du satte inn ikke ble godtatt. Før du setter inn en ny, må du finne hun som går der og ekspedere henne. «Ekspedere» betyr å drepe henne.

Få birøktere med erfaring råder deg til å ofre dronning nummer to uten først å ha utført en «eggtavletest».

DET MESTE INNEN MASKINER OG UTSTYR FOR HONNINGBEHANDLING

www.oygardsbi.com - Tlf. 970 75 409 - johnstrandaboe@gmail.com

Nikolas Pithan har utviklet et dronningsystem, og lager utstyret selv.

Dronninger tidlig og sent

Næringsbirøker Nikolas Pithan på Finnskogen har utviklet et eget system for å produsere dronninger til eget bruk og for salg. Fordelene ved det selvgående systemet ligger i å få dronninger tidlig. – Og sent.

I næringsrettet birøkt er det detaljene som teller. Skal du få et godt resultat, må du ha kontroll slik at du utnytter bienes naturlige biologi. Tilgang på gode dronninger er avgjørende. Her viser Nikolas Pithan hvordan han produserer flere hundre dronninger i et lukket system som ikke krever tapping fra

produksjonsbifolkene. De første kryper 27. mai.

Firedelinger

Systemet er bygd opp av minikuber i halvkassehøyde som står fire og fire på tilpassede bunnbrett og med flyhull i ulike retninger.

I 2020 har han bygd seg opp til å ha 80 slike minikuber, altså på 20 bunnbrett i tillegg til vanlige parekassetter.

Kassene snekrer han enkelt selv av 17,3 cm brede og 1,9 cm tykke bord. Bredden tilsvarer akkurat en halvkasse i norsk mål. Derfor er det enkelt å snekre rammer også. Sidelistene er helt standard, men topplisten kuttes i to, hvor den lengste delen blir topp-list og den kortere resten blir bunnlist.

To og to tavler kan lett koples sammen slik at de to tavlene passer rett ned i en ordinær halvkasse.

Om høsten setter han firlingene sammen til todronningbifolk med to dronninger ved siden av hverandre i to halvkasser i høyden.

Våren

Om våren har han overvintret tyve dronninger i ti slike todronningskuber. De går altså på to kasser og med skillevegg mellom.

– Jeg opplever praktisk talt ikke at noen av disse dronningene dør om vinteren, sier Pithan. Så fort temperaturen tillater det, sjekker han sine 175 produksjonsbifolk. Er noen dronningløse, eller har de en for dårlig dronning, så putter han inn ei ny fra de tyve. Så fjerner han mellomveggen og lar den andre dronningen få hele plassen. Midlertidig.

Når han splitter todelingene til minikuber, har han mange minikuber rundt seg, og så fordeler han ressursene. Rekker ikke yngeltavlene i de 20 til alle 80 minikubene, så setter han ei halvkasse med koplede minirammer oppå en sterk produksjonskube. Når tavlene er fulle av egg og yngel, bruker han også disse i minikubene.

Rett inn

Frem til 10. juni, slipper han dronningen rett inn i produksjonskuben etter å ha tatt ut den gamle dronningen. Denne går da inn i minikuben hvor den nye dronningen kommer fra. Her bygger hun den opp, for her trenges det ikke like stor eggleggekapasitet som i produksjonskubene.

– Så lenge det ikke er mengder av droner i kubene, og den nye dronningen er i egglegging, går det helt fint, forteller han. Han

tar henne med fingrene og setter henne på tavla der den gamle gikk. Øyeblikkelig ser han at arbeiderbiene flokker seg rundt og aksepterer henne. Hvis de angriper, gjør de det umiddelbart, og da tar han henne ut og setter henne inn i et bur.

Splitter

Rundt den 17. mai skal han larve den første serien. Da splitter han to-dronningene og fordeler ressursene i de 80 minikubene som skal fungere som føderom og parekassetter den sesongen.

Allerede 27. mai, kryper dronningserien. Før det må han ha forberedt en serie avleggere. Så tidlig bruker han kun én yngeltavle i hver. Innen lyngtrekket er disse på høyde med produksjonskubene.

– Bare et par uker senere, må jeg bruke mye mer yngel for å få de styrke nok, sier han. Derfor er en tidlig start så viktig.

Celler

Nikolas Pithan bruker cellebeskyttere på dronningcellene. De koster omtrent ingenting, og er åpne i tuppen slik at dronningen kan gnage seg ut.

– For biene som vil drepe dronninger i cellene må gjøre det fra siden, og med cellebeskytteren, kommer de ikke til. Ingen dronning blir drept fra tuppen, sier han.

– Uten spesielle forhåndsregler kan rundt ti prosent av dronningcellene bli drept, men cellebeskytterne reduserer dette til praktisk talt null.

Cellene settes rett ned i minikubene etter at gamledronningen har flyttet til et annet sted. Åpen yngel er greit.

Hun kryper dagen etter og fødes opp og blir paret i et stort nok miljø som er helt likt en normal kube.

Førsaft

Trekkbiene har kun halvparten så mye proteiner i førsaften i forhold til unge ammebier. Derfor hevder han at bitesmå parekassetter med gamle slitne arbeiderbier, kan gi dårlig resultat. I minikubene kan dronningene legge egg og holde syklopen i gang til de blir brukt

Halvparten av en halvramme går rett inn i parekubene. Foto: Nikolas Pithan

i nye avleggere eller solgt. Dronningkjøperne får fortsatt tidlige dronninger. Det øker bruksverdien.

Stort sett kjører han tre serier i minikubene, men fra 15. juli begynner han å slå sammen igjen ved å sette minikassene opp på hverandre. 80 minikuber blir nå til 40-50.

Hele tiden passer han på å ha nok dronninger både til salg og eget forbruk. Etter det er det produksjon av vinterbier som gjelder. Da må han la minikubene få lov til å bygge seg opp. Fortsatt er det mulig å høste noen dronninger hvis bistyrken tillater det.

– Jeg tror at birøkterne generelt lar dårlige dronninger gå for lenge før de skiftes, hevder han. Når en slik dronning får gå til innvintring, har hun allerede sikret at bifolket ikke er på topp i neste sesong. Pithan bytter dronninger i hele sesongen hvis han mener det må til for å holde farten oppe i produksjonsbifolkene.

Pithan samler pollen i pollefeller, og fryser det. Neste vår fyller han det i en av sidene i utbygde tavler. Han dytter det fint inn, og gir pollentavlene til biene direkte (når de trengs til en cellebygger)

Spiral

– Enten skrur du spiralen oppover til stadig bedre dronninger og dermed økt produksjon, eller du opplever en nedadgående spiral,

som gir en vesentlig dårligere utvikling. Etter noen sesonger blir forskjellen i honningresultat som natt og dag, sier han.

– Minikubene må stelles aktivt og ofte gjennom hele sesongen, opplyser han.

Plass og fôr er to stikkord.

Innvintringen

Flere dronninger byttes ved innvintring, og nå slår han igjen sammen minikubene, slik at han får ti todronninger. De skal være reserve tidlig neste år.

Fleksibiliteten i systemet med minikubene er at han har unge dronninger tilgjengelig når han trenger det, og han kan bruke all yngelen de produserer. Avhengig av hvor de skal brukes, kan han flytte dronningene over alene eller sammen med flere tavler med bier (sammenkoblede minikube-rammer).

– Målet er å utnytte både biologien og alle ressursene, sier han.

70 prosent av dronningene hans er født forrige sesong, og praktisk talt ingen blir eldre enn to sesonger etter fødeåret.

Dette er ingen oppskrift, kun en liten appetittvekker. Nikolas Pithan er en åpen birøkter som gjerne deler sine tanker og teknikker. Vil du få en grundigere gjennomgang, kan du sikkert invitere han til et birøktermøte som du har ansvar for. Han har det selvsagt travelt i sesongen, men det er jo om vinteren at birøkterne planlegger.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Derfor er overvintrede dronninger verdifulle

Har dronninger tilgjengelig hele året
Berge dronningløse bifolk

Skifte dronninger du er misfornøyd med før de reduserer verdien av produksjonsbifolket.

Bygger opp minikubene til 80 stykker som fungerer hele sesongen.

Lage Norges første avleggere med ferdigparede dronninger i slutten av mai (stor verdi allerede fra lyngtrekket).

Snart kommer fordelene

Det nye medlemsregisteret byr på komplette kurs og at du selv kan bruke «min side» aktivt. Fremover vil medlemsnummeret ditt bli en viktigere del av fordelsprogrammet i Norges Birøkterlag

Da Norges Birøkterlag måtte bytte medlemsregister blant annet som en følge av en kjedelig konkurs hos leverandøren, viste det seg at mengder av historisk informasjon ikke lot seg overføre. Derfor ble det en tidskrevende jobb å rydde opp.

Medlemsnummer

– Fortsatt gjenstår en del nødvendig tilrettelegging, men nå ser vi at det nye systemet vil gi deg som medlem, og alle med ansvar i våre lokal birøkterlag en merkbare bedre oversikt og lettere hverdag, sier Ole Auten. Han er tilsatt for å få orden på blant annet medlemsregisteret.

For deg som medlem, bør du merke deg det nye medlemsnummeret ditt på åtte siffer (som kalles «kundennummer» og begynner på 10. det står øverst på baksiden av denne utgaven av Birøkteren). Mange tjenester vil bli tilgjengelig ved å logge seg inn på «Min side» med nettopp dette medlemsnummeret.

Komplette kurs

Når medlemsregisteret er i gang, vil alle som er ansvarlige for å lage og gjennomføre kurs i lokallagene, kunne sette opp kurs fra A til Å på en oversiktlig og enkel måte. Det inkluderer invitasjon, påmelding, betaling, administrasjon og til og med gjennomføring av kursene. Selv kursbevisene blir sendt ut basert på dette programmet.

Sertifiseringskurs

Årets Kompetansekurs, også kalt «sertifiseringskurset» ble på grunn av koronasituasjonen delvis organisert elektronisk, og vi gjorde oss flere gode erfaringer. Fremover vil det bli flere endringer til det bedre også her. For eksempel at flere skal kunne motta og besvare eksamen elektronisk gjennom en påloggingsfunksjon.

– Blant annet ønsker vi oss bedre kontroll på at det faktisk er deg som sitter bak tastaturet og svarer, sier Auten. Målet er betydelig flere spørsmål gruppert på temaer, og hvor hver deltager får et tilfeldig utvalg av spørsmålene når man skal opp til sertifiseringsprøve. Da får man også umiddelbar beskjed om at man har bestått prøven.

Før årets frist for å søke refusjon for sukkeravgiften, skal det også lages en oversiktlig modul til dette.

Det skjer mye nytt og spennende basert på medlemsnummeret og tilhørende register fremover, lover Ole Auten.

Det du trenger til din birøkt!

www.ktd.no eller 91 71 71 56

En svensk hemmelighet

Sveriges nest mest utbredte birase er de gule italienske biene, ligusticabier. Kraftsenteret og renavlsområdet ligger på den vakre øya Visingsø midt i Vättern.

Her har de drevet selektiv avl i en årrekke. Primus motor er Lars Forsberg. Vi får veldig mye honning, smiler han, og det beror på en hemmelighet. Han deler den med oss mot at vi ikke forteller den til noen.

Tidlig start

Nøkkelen ligger i å få kickstartet bifolket tidlig, forteller han. De elektroniske vektene avslører ganske greit når dronningen er i gang med å legge egg. Da ser man det på temperaturøkningen og ved at fôrforbruket går markert opp.

På våre bifolk, har vi en tynn plexiglass-plate oppå. I platen skjærer vi en liten trekant med ca to centimeters sider. Oppå der legger vi en kilopakning med pollenerstatning (KvikkPoll i Norge). Rundt setter vi en tre centimeter høy trekarm slik at isolasjonen (selve taket isolerer på de kubene som de bruker der), tetter godt over pollenerstatningen.

Umiddelbar effekt

Biene på Visingsø er ligusticabier (gule italienske bier). De danner store samfunn og ditto store vinterklaser. Han vintrer nesten bare inn på to kasser lågnormal (kun litt lavere enn våre norske rammer). Vekten viser fire forhold (samme vektsystem som i Norge). Utetemperatur, innetemperatur, nedbør og luftfuktighet. Så fort biene begynner å spise av pollenerstatningen, øker aktiviteten ytterligere. Det stimulerer akkurat slik det er ment å gjøre. Her på øya, legges pollenerstatningen inn i slutten av februar, eller begynnelsen av mars. De fleste steder i Norge ville ligge noe etter, men de starter sesongen før du aner om våren, så følg med.

Reduserer eggleggingen

Lars Forsberg er helt overbevist om at en tidlig start gir sterke bifolk og ekstra mye honning.

Dronningen avpasser eggleggingen etter plassen hun har til rådighet. Men antall

Ligusticabiene er vakkert gule i fargen, men de finnes ikke lenger i Norge.

arbeiderbier er også viktig. Er det for få arbeidere til at de klarer å varme opp, føre og stelle yngelen, reduserer hun eggleggingen betydelig. Det sier seg selv at det går ut over antall trekkbier senere i sesongen.

Slår på bier

På forsommeren når bifolkene har kommet godt i gang, tar han gjerne noen yngeltavler og rister de biene som sitter der over i svakere bifolk. Det går helt fint til langt ut på forsommeren, sier han. Trekkbiene flyr direkte hjem, mens husbiene finner seg en arbeidsoppgave umiddelbart. Dette er mye bedre enn å sette over tavler med yngel, hevder han. Da får du effekten først mye se-

nere (fordi biene må krype før de kan hjelpe til, naturlig nok).

Han sier at han aldri har opplevd slåssing som en følge av dette.

Mer fokus på pollen

Birøkterne har hatt altfor lite fokus på pollen, sier han. Et bifolk må ha rikelig med pollen hele sesongen. Finner de pollen ute, røre de ikke pollenerstatningen, men er det ikke noe å hente, kan det gå med halvannen kilo på et sterkt bifolk. Når det gjelder bienes forhold til pollen (proteiner), er det mye vi ikke vet, avslutter han.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Våre prosjekter i sommer

Norges Birøkterlag kjører forskjellige prosjekter i samarbeid med mange ulike partnere, både her i Norge og internasjonalt. Flere offentlige instanser deltar også.

Hvert prosjekt må finansieres for seg, og konkurransen om økonomiske prosjektmidler er hard. Mange organisasjoner kniver om de samme midlene, så det ligger mye arbeid bare i søknadene.

Norges Birøkterlag har klart å få finansiering til flere spennende prosjekter innen forskning, kompetanseutvikling, næringsutvikling og formidling. Resultatene skal komme norske birøktere til gode etter hvert.

Midlene gir oss mulighet til å hente inn diverse kompetanse innen biologi, kommunikasjon, dyrehelse med mer.

Prosjektene er en stor hjelp til å oppdatere oss slik at den nyeste kunnskapen kommer ut til birøkterne, og blir brukt der.

Her er våre prosjekter i sommer:

Blstand til den nordiske bien – unik ressurs for framtidens økosystemtjenester Interreg Sverige-Norge (EU)

- Samarbeid mellom Norge og Sverige.
- Vitenskapelig sammenlikning av fire bi-underarter, bl.a., den utrydningstruede nordiske bien, *Apis mellifera mellifera*.
- Ser på bifolkenes utvikling, produksjonsegenskaper, fôrforbruk, livslengde på arbeiderbier, pollenkilder, mm.

Friske varroaresistente bier Norges forskningsråd

- Kartlegging av varroaresistente bier.
- Avl for varroaresistens.
- Mulige mekanismer: sosial overføring av resistens; cellestørrelse.

Økologisk honningproduksjon Landbruksdirektoratet

- Øke produksjonen av økologisk honning.
- Undersøke utfordringer og priser.
- Hjelpemidler med regelverket.
- Innsatsfaktorene (voks, sukker).

«beeB» – Europeisk samarbeid om nye opplæringsopplegg i birøkt Erasmus+ Programmet (EU)

- Internasjonalt samarbeid (Norge, Estland, Italia, Kroatia, Portugal, Spania).
- Utvikle kursopplegg om birøkt som skal være tilgjengelig på Internett.
- Fleksibelt opplegg som kan tilpasses deltageres bakgrunnskunnskap, interesser og ferdigheter.

Kompetanseutvikling i norsk birøkt Sparebankstiftelsen DNB

- Oppdatering av dagens kurstilbud, bl.a., nytt kursmaterieell og digitalisering av eksamen.
- Fokus på unge: samarbeid med Skolehager og Nabolagshager.

«BeeConSel» – Felles innsats for bevaring og avling av honningbier EØS og Norges tilskuddsfond for regionalt samarbeid

- Internasjonalt samarbeid (Norge, Sverige, Slovenia, Malta, Kroatia, Nord-Makedonia).
- Overføring av kunnskap og erfaring om parestasjoner fra Skandinavia til land i Sør-Europa.
- Oppsett av selvstendige, kontrollerte parestasjoner tilpasset de forskjellige landene.
- Bevaring av lokale bi-underarter.

«Beefutures» – Utvikling av høyteknologiske bikuber Innovasjon Norge

- Utvikle en ny type bikube som skal øke birøkteres produktivitet, redusere sykdom og trusler for biene, samt samle inn verdifull informasjon.
 - Automatisering av oppgaver, mindre inngripende birøkt.
- «Mer info på: norbi.no/prosjekter»

AV LUIS CADAHÍA-LORENZO,
FORSKER/PROSJEKTLEDER

Ro i Honningcentralen

Tidens første digitale årsmøte i Honningcentralen ble gjennomført uten kritiske røster. Årsoverskuddet på vel 5.5 millioner kroner etter skatt ble satt på en medlemskapitalkonto, og hele styret ble gjenvalgt.

Mens koronaviruset fortsatt legger begrensninger på hvor og hvordan folk møtes, avholdt også Honningcentralen sitt årsmøte med 45 deltagere trygt plassert bak datamaskinen sin hjemme. Årsmeldingen var sendt ut, og høydepunktene ble gjennomgått. To vedtektsendringer ble redegjort for.

Valgkomiteens leder Svein Larsen redegjorde for at valgkomiteen hadde vektlagt at det er krevende tider for Honningcentralen og at det beste nå og fremover er at styret og ledelsen for arbeidsro til å fortsette planene også i det lange løpet.

Alle som var på valg i styret, inkludert varamedlemmene, hadde takket ja til gjenvalg. De ble også valgt med praktisk talt ingen motforestillinger.

Årsoverskuddet etter skatt på 5,5 millioner kroner ble vedtatt overført til en medlemskapitalkonto. Dette for å sikre bedre likviditet for samvirkeforetaket.

Overskuddet er vesentlig lavere enn de foregående år, og økonomisjef Yngve Finkenhavn sa at dårlig akasiehonning-høst og generelt tøffere konkurranse presser marginene. Det gjør også det faktum at andelen birøktmateriell som selges har lavere fortjeneste enn honningsalget.

– Takk for tilliten, sa gjenvalgt styreleder Morten Svanes. Han benyttet anledningen til å skryte av styremedlemmenes gode innspill og evne til å samarbeide.

Her takker styreleder Morten Svanes for at han ble gjenvalgt.

Daglig leder Anniken Bjørnå sier at jobben nå er å fortelle forbrukerne om honning og Honningcentralen, og øke bredden på produktene. Første nyhet er ute hos dagligvarekjedene allerede når du leser dette.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Her er det nye styret:

- Morten Svanes, Sandnes styreleder gjenvalgt et år
- Mona B. Borgersen, Lampeland, styremedlem ikke på valg, et år
- Trond Bergskås, Skien, gjenvalgt to år
- Linda Leithe, Levanger, ikke på valg, et år
- Olav J. Neset, Brekkestø, gjenvalgt, to år

Varamedlemmer til styret:

Jan Olsen, Elin Maria Aarekol og Elisabeth Munthe. Alle gjenvalgt for et år.

Eneste bekymring er å få solgt honningen

For Nikolas Pithan består yrkeslivet kun av bier. Han øker produksjonen kraftig, men rammes av nye leveringsregler i Honningcentralen

Tyskfødte Nikolas Pithan har hatt bier siden han var 13 år. I 2018 kjøpte han og samboeren Esther et småbruk på 120 dekar i Lundesæter på Finnskogen for å kunne drive næringsbirøkt med honning og kvalitetsdronninger som produkt.

Med tre barn under skolealder, er det Nikolas som gjør det meste av birøkten, naturlig nok, og familien har virkelig fått til mye ved hjelp av enorm egeninnsats og stå-påvilje.

Nikolas Pithan fikk en grei løsning til slutt.

Familien solgte sine 40-50 bifolk som de hadde i Bergen på grunn av Mattilsynets flytterestriksjoner. Så bygget de seg opp på nytt på Finnskogen. I 2019 hadde de rundt 100 produksjonsbifolk, og selv om de utvidet til 175, så høstet de i gjennomsnitt 72 kilo det året. Mesteparten av honningen ble levert til Honningcentralen, og i 2020 regner Pithan med å levere over ti tonn.

Nytt regelverk

Men etter mange år med sterkt fokus på å få inn maksimalt med honning og en svært høy kilopris, har Honningcentralen i 2020 innført nye leveringsregler. De sier at du får oppgjør for 90 prosent av det du i gjennomsnitt har levert de siste tre år, og resten når honningen er solgt.

For Pithans del, betyr det at han kun får oppgjør for 1,5 tonn, som er treårssnittet. Resten blir liggende på Honningcentralens lager til det selges.

Ber om to års hjelp

– Jeg respekterer absolutt andelslagets måte å styre på, sier han til Birøkteren, men jeg har spurt dem om de kan hjelpe meg i de to første kritiske årene, så skal de få honningen min i de neste 35 årene, for det er bier og honningproduksjon jeg satser hele yrkeslivet mitt på, sier han.

– Jeg ber ikke om å få nitti prosent av alt jeg leverer, men når jeg åtte-tidobler omsetningen, så har jeg rett og slett ikke råd til å sette over en halv million kroner i «honning-banken».

Selger til andre

– Min eneste bekymring er om jeg får solgt honningen. Jeg har kalkulert med at den norske kiloprisen skal ned, og det går bra for meg, men jeg må ha forutsigbarhet, og da blir jeg nødt til å selge til andre oppkjøpere hvis ikke Honningcentralen kan tilrettelegge for meg, sier han, og legger til at dette på ingen måte er en trussel, men kun en beskrivelse av det å bygge seg opp så fort når hele familien skal leve av honningproduksjonen.

Man skulle tro at Pithan er en nær idealleverandør for oppkjøperne. Han er ung (29 år), allerede kunnskapsrik sier flere profilerte næringsbirøktere i Norge, er realistisk i planene og har stor produksjon og fremtiden foran seg.

– Jeg kommer til å respektere svaret jeg får fra Honningcentralen, sier Nikolas Pithan. Så fort de gir meg et svar, så vet jeg hva jeg må gjøre, men jeg har jo lyst til å være en del av honningsamvirket i Norge.

Vil gjøre unntak

Vi fremlegger saken for styreleder Morten Svanes i Honningcentralen.

– Hva tenker dere om å det regelverket dere har innført målt mot muligheten til å få en storbirøkters leveringer som her?

– Som et andelslag, må vi behandle folk rettferdig og likt, men vi ser også at vi har et titalls slike tilfeller som krever noe ekstra bidrag fra oss. Vi vil ikke ha noen konkursbølge, hvis vi kan unngå det, sva-

rer styreleder i Honningcentralen, Morten Svanes. Han sier at Pithans tilfelle er ekstremt. Ingen andre har ekspandert så fort, og til så stort volum som ti tonn.

– Vi har bestemt at birøktere som har økt vesentlig, får leveransevolumet fra i fjor, og ikke snittet av tre år som grunnlag, og så får de den betalingsprosenten som de har tjent seg opp til de siste tre årene tilsier. (Se tabell under). Dette er vesentlig bedre enn om vi skulle tolket reglene våre helt rigid, sier han.

– Honningcentralen har oppfordret folk til å satse og gjøre tunge store investeringer så vi har et visst ansvar når disse kommer med honningen. Vi er nøye med likebehandlingen, kommenterer han. Pithan vil satse seriøst, og vi håper han blir enda en god ambassadør for oss.

Svanes forteller også at salget av norsk honning øker i koronasituasjonen. Derfor er det ikke sikkert de tar i bruk de nye reglene i år.

Største først

– Vi har bestemt at de største birøkterne som er mest avhengige av oppgjøret fra oss, vil få oppgjør først når vi selger det som ligger i honningbanken, sier han. – Jeg håper på forståelse for det. Alle er jo i en virkelighet som vi må forholde oss til, og Honningcentralen skal være en god mottaker for norsk honning.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Volumklasse (kg)	Andel av leveranseutbetalt i 2020, basert på gjennomsnitt levert siste 3 år (%)	Andel som «spares» i Honningbanken (%)
Over 10.000	90	10
5.000-9.999	90	10
2.500-4.999	90	10
1.000-2.499	85	15
600-999	85	15
100-599	75	25
Under 100	75	25

Fikk summetonen

Dette må kalles skikkelig summetone.

Det ble en svermesommer mange steder i fjor. Vi som arbeider i Norges Birøkterlag vil si takk til alle dere som rykket ut for å hente svermene som folk synes er skumle eller som de mener sitter i veien for ferdsel og grilling.

Takk også til dere som har rykket ut til vepsebol som noen kalte bisverm.

Vi er enige om at det å hente svermer er en del av den dugnaden vi alle er en del av overfor publikum. Som birøkter vet du at det er mye arbeid med svermene i ettetid, men når du får dronningen inn i kassen din, er det en god anledning til å fortelle litt om bienes liv og om hvorfor folk burde velge honning både i te og som ingrediens.

Bildet er fra Vestfold hvor en sverm hadde slått seg inn i en av Telenors koplingsbokser. De hadde vært der en måneds tid før en nabo ringte birøkteren. Biene var snille, men siden de hadde bygd rundt koplिंगene for nabolagets fasttelefoner, lyktes det ikke å få med dronningen i live.

Uansett må man vel si at disse biene fikk summetonen. Og bildet burde være en vekker for alle som påstår at telefonsignaler forstyrrer biene slik at de ikke finner hjem igjen.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Slik gjør du med en sverm

Den skal inn i en egen svermebigård minst 300 meter fra en annen bigård.

Bruk kun byggevoks og vent til den har bygd ut de tavlene du har gitt den.

Sett den over i en ny kube på ny byggevoks for andre gang. Smelt om alle tavlene fra første utbygging.

Sjekk om bifolket viser tegn på sykdom. Hvis ikke kan den flyttes til en ordinær bigård (minimum fem kilometer unna for at biene ikke skal returnere tilbake).

Bytt alltid dronning i svermene. Det kan for eksempel gjøres ved innvintring.

Du skal være sertifisert birøkter for å håndtere svermer slik. Sertifisert blir du ved å gå på godkjente sertifiseringskurs.

Vil du bli inspirasjonsbirøker?

Landbrukets Økoløft ønsker seg en inspirerende birøker som driver økologisk, og som kan inspirere andre ved å dele av egne erfaringer i foredrag og på gårdsbesøk på en brobyggende måte.

Et samlet norsk landbruk står bak prosjektet Landbrukets Økoløft som har som mål å øke produksjonen av norsk økologisk mat. De skal inspirere flere bønder legges om til økologisk drift.

Prosjektet har knyttet til seg 30 økologiske produsenter i ulike landbruksproduksjoner over hele landet, hvor birøkt er en. Eller 29, for nå mangler de en inspirasjonsbirøker.

Brobygger

– Vi ønsker en økologisk birøker som er god på kommunikasjon og dialog, med egenskaper som brobygger. Du skal ikke kunne alt, men være åpen og søkende, sier Elin Rømo Grande. Hun er seniorrådgiver i Økologisk Norge, og arbeider med Landbrukets Økoløft.

– Vi ser at folk som tror på det de gjør, og som liker å snakke med folk, trives godt som inspirasjonsbønder hos oss, forteller hun.

Inspirere

Som inspirasjonsbonde, eller rettere inspirasjonsbirøker for du trenger ikke å regne deg som bonde, skal du ikke kun inspirere til økologisk omlegging. Like viktig er at du forteller om din drift, inkludert dine utfordringer, på en måte som også får andre til å tenke at enkelte elementer av den økologiske tanken kanskje er verdt å prøve, selv om

man ikke legger om sin egen drift umiddelbart.

Sagt på en annen måte; du er god hvis du gjør spydspissrollen din slik at du bidrar til å trekke landbruket i en mer bærekraftig retning.

Bli inspirert

Rømo Grande sier at du vil bli portrettert i kampanjer og invitert til å holde innlegg i flere ulike settinger, for eksempel i møter i regi av Norges Bondelag eller andre faglag. Passer det ikke, kan du takke nei, men siden du liker kommunikasjon og dialog, kommer du til å prioritere disse oppdragene hvor du kan fortelle om birøktens fantastiske muligheter til folk som setter pris på å høre på deg.

En gang i året treffes alle inspirasjonsbøndene for faglig skoloring og for selv å bli inspirert.

– Vi betaler selvsagt honorar og reiseutgifter på oppdragene, men mange sier at drivkraften ligger i at de synes det er svært inspirerende å lære av andre, sier hun, og ber deg ta kontakt enten du vil bli med selv, eller vil tipse om andre gode kandidater.

Kontakt prosjektleder Elin Rømo Grande i Landbrukets Økoløft (elin@okologisknorge.no).

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

Når du trenger dronninger:

www.biedronninger.no eller 95 00 37 32

Bli økobirøtter

Ingegård Øien.

Det å bli økologisk birøtter gjør at du tar flere hensyn og du kommer til å inngå i en større helhet. Ingegård Øien er godt kjent som økologisk næringsbirøtter og «Årets birøtter» i 2018.

Ingegård Øien fra Minnesund er en av landets mest profilerte og største øko-birøttere. Med 250 bifolk, produserer hun både økologisk honning, økologiske dronninger og økologisk voks. Lever til Honningcentralen er hennes klare oppfordring.

Det er et stort marked for økologisk honning. Ingegård Øien har sett at forbrukerne som ønsker en økologisk livsstil heller kjøper økologisk honning fra utlandet enn vanlig norsk honning.

Dette har ikke noe med kvalitet å gjøre, sier hun. Det er kun en konsekvens av hvordan folk velger å leve. Den grønne livsstilen er kommet for å bli. Egentlig ligger norske

forbrukere etter øko-kravet som finnes i andre land vi kan sammenligne oss med

Bondens marked

Ingegård Øien er godt kjent blant kundene på Bondens marked i Osloområdet. Vi begynte med salg på markeder fordi Honningcentralen tidligere ikke betalte merpris for økologisk honning, sier hun. Vi hadde økologisk produksjon av blåbær

og urter, så for oss var det viktig at også honningen ble økologisk.

Hun har trappet betydelig ned markeds-
salget sitt nå, men holder på litt fortsatt rett
og slett fordi kundene gir henne så gode
tilbakemeldinger.

Det aller meste av honningen går til
Honningcentralen, men Bondens marked gir
en høyere pris. Hun priser øko-honningen
sin høyere enn flere andre honningselgere
på markedet.

Det er greit at noen kjøper av naboen, for
jeg vil ha den prisen varen mine er priset til,
sier hun.

Foruten de rene honningene, er honning
med propolis, honning med kanel, hon-
ning med hvalnøtter, honning med ingefær
og honning med sennep svært populære
produkter.

Honning med propolis

Selv spiser jeg honning med propolis og
tran hver morgen. Det er min medisin, sier
Ingegärd Øien.

Proplisen kjøper hun som tinktur (oppløst
i alkohol) fra Tyskland. En flaske per 10 kilo
honning.

Utnytte et marked

Jo nærmere byene du selger, jo mer forstå-
else får du for å ha økologisk honning. De er
vant til å betale ekstra for denne kvaliteten.
For her kommer et poeng: de som ønsker
å spise økologiske produkter, vil heller velge
økologisk honning fra utlandet enn norsk
vanlig honning. Hvis norske birøktere ikke vil
produsere økologisk honning, så mister de
dette markedet, sier Øien. Så enkelt er det,
for dette har ikke noe med kvalitet å gjøre.
Vanlig honning er av den samme kvaliteten.

Honningcentralen

Ingegärd Øien oppfordrer alle til å levere sin
økologiske honning til Honningcentralen. De
behøver så mye norsk økologisk honning at
de kan tilby forretningene dette produktet
hele året, sier Ingegärd.

Og hun er helt klar på at andelslaget
Honningcentralen er birøkternes beste

garanti for at alle birøkterne som vil
produsere honning som næring, får solgt
produktet sitt. Det betyr mye, og er den
tryggheten vi behøver for å investere og
satse, hevder hun.

Voks og dronninger

Det samme gjelder for økologisk bivoks. Vi
må skrelle tavlene slik at vi kan produsere et
reelt overskudd, mener Ingegärd.

Også økologiske dronninger kan være
vanskelige å få kjøpt.

Jeg oppfordrer alle øko-birøkterne til å
produsere dronninger til sin egen økologiske
drift, sier hun. Det er ikke så vanskelig, men
det er lurt å prøve seg frem litt. Når du får et
overskudd av dronninger, kan du selge dem
til andre økobirøktere. Markedet er der, slår
hun fast.

Ingegärd Øien har hørt mange birøktere
som sier at de ikke vil legge om til økologisk
drift selv om de godt kunne gjort det. Det
forundrer henne at de ikke vil utnytte dette
markedet, når reglene er romslige nok til
at du kan drive økologisk birøkt omtrent
overalt.

Sjekk i hvert fall hva som skal til der du
har bier, oppfordrer hun.

Trekkgrunnlag

Før var det mer et arealkrav til at det ikke
skulle sprøytes eller kunstgjødsles i en
radius på tre kilometer rundt bigården.

Nå går det mye mer på hvilke vekster som
vokser der, sier hun. Det gjør ikke noe om
det er konvensjonelt landbruk så lenge det
ikke sprøytes og gjødsles der det er trekk for
biene (frukt, bær, oljevekster, bønner, erter
og lignende).

Også bigårdene i skogområdene har
blitt bedre, sier hun. Det kommer av at
det sprøytes mye mindre med glyfosater i
skogen nå enn før.

Verden går fremover. Sjekk om økologisk
birøkt er noe for deg. Norges Birøkterlag har
et eget temahefte om økologisk birøkt.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, REDAKTØR

FEM MINUTTER MED HC

Anniken Bjørnå, Daglig Leder, HC

Se mer informasjon på: www.honning.no.

Telefon sentralbord HC: 63 94 20 60.

Epost: post@honningcentralen.no

Med forsiktighet går vi inn i juni. Klarer vi å etterleve råd om smittevern, så går det fint å møtes i litt større grupper enn tidligere. Vi håper at birøkterlag nå får anledning til å avholde møter og aktiviteter som tidligere, selv om skuldrene ikke kan senkes helt.

I en periode nå har våre butikker hatt tilnærmet fysisk stengt, men med fortsatt mulighet for å bestille varer på nett og på telefon. Så langt har det ikke vært noen brems i handelen, tvert imot. Den 7. mai kunne vi gledelig gjenåpne våre butikker, men hvor maksimalt 3 kunder er i butikken samtidig. Vi har en ny netthandel på trappe- ne, hvor vi også kommer med gode åpnings- tilbud. Forhåpentligvis vil du enkelt kunne finne det du trenger enten som erfaren birøkter eller som nybegynner.

Alle medlemmer i Honningcentralen har fått tilsendt protokoll fra årsmøtet, samt medlemsbrev med en god oppsummering fra årsmøtet. Har du noe på hjertet, så er det bare å ta kontakt med oss.

Personlig gleder jeg meg komme meg ut av kontoret for en rundtur nå i juni for å hilse på noen av våre medlemmer, snakke birøkt ta en kopp kaffe. Kjekt også å med seg kunnskap rundt omkring hos noen av våre garvede birøkttere. Har fått meg dress, og er klar for bikubene. Det blir spennende!

*Med vennlig hilsen
Anniken Bjørnå*

Honningcentralen har utstyret som du trenger

**Voks-
smelter**

kr **3700,-**

Art 2131

**Refraktometer
SPS8**

En skala

kr **599,-**

**Solheim
honningl sner**

kr **14.600**
Motor kr. **5.400,-**

Spissil

til 50 ltr plast
honningbeholder

Grov kr **302,-**
Fin kr **279,-**

Skrellekar 2 deler

kr. **1450,-**

Dobbeltsil

kr **390,-**

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta Tlf: 63 94 20 60
Reddalsveien 50, 4886 Grimstad Tlf: 900 53 886
E-post: post@honningcentralen.no

BIER TIL SALGS,

leveringsperiode mai. Hentested
Sarpsborg. Tlf. 900 75 540.

TIL SALGS

Dronninger, krainer og buckfast til salgs.
Tlf 415 95 187, viken.bigard@gmail.com.

Forny dronningene dine i år, eller utvide driften?

Gjør det med Nikolas' renparede krainer- eller buckfastdronninger

Ta kontakt: Nikolas Pithan – Tlf: 941 77 575 – E-post: nikopithan@gmail.com

pris
750,-
+ mva.

RHB-90N

Åpningstilbud!

Kun 499,-
~~Føf-579,-~~

Kun 3200,-
~~Føf-4300,-~~

Horumhonning.no

Refraktometer av høy kvalitet som avleser vannprosent i honning direkte - ingen omregning!
Har også Brix-skala.

Techtron 3/6-rammers manuell slynge, flere slynger på tilbud i vår nettbutikk!

Se hurumhonning.no for flere gode tilbud. Tilbudene gjelder tom. 30. juni, eller så langt beholdningen rekker.

Snille og produktive dronninger til salgs Buckfast, Brune og Krainer - Dronninger

Jeg driver avlsarbeid på Buckfastbier og produserer dronninger etter følgende kriterier: Utvelgelsen av avlsdronningene foregår blant flere hundre bisamfunn med stasjonsparrede dronninger fra mange kombinasjoner. Avlsdronningene blir bedømt etter svermetreghet, gemytt, tavlefasthet og honningutbytte. Avlsdronningene er testet for nosema og utrenskningsevne. Medlem av Buckfastavlgruppen.

Jeg produserer Brune og Krainer - dronninger etter NB's avlsmateriell.

Jeg leverer dronninger fra:

Jomfrudronninger	fra uke: 22 - 200,- +mva
Buckfast friparra	fra uke: 27* - 850,- +mva
Krainer parra på Nesbyen	fra uke: 27* - 850,- +mva
Brune parra på Rødberg	fra uke: 27* - 850,- +mva

*Med forbehold om tidspunkt for levering - Se bier.no for mer info

Jens Martin Nybøle
Høvreveien 6, 1712 Grålum
Tlf: 920 97 748
e-post: jens.nybøle@bier.no

Bestill på min nettbutikk: www.bier.no

Mer honning

BIRØKTER

KONFERANSE

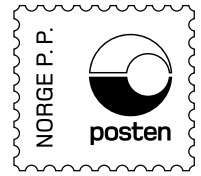
Vi har invitert **MANUEL HEMPEL** til å fortelle om tilpasset yngelrom, en driftsform med mange fordeler!

O**KSANA BEKKEVOLD** holder tre timerskurs i honningbehandling og kvalitet.

S**ISSEL GOODGAME.** Det eneste norske bifolket i Insigniaprojektet (EU). Ny viten om pollen og pesticider.

Skal du kjøpe **ROAR REE KIRKEVOLDs** nye bok? Han forteller om birøktteknikkene.

Vossamøtet
30. oktober – 1. november 2020
På Park Hotell VOSS
<https://www.facebook.com/groups/vossa>

Returadresse:
Norges Birøkterlag
Dyrskuevegen 20
2040 Kløfta

Hageglede.no

Etablert 1895

Kjøp blomsterengblanding på Hageglede.no, og støtt Norges Birøkterlag sitt arbeid for pollinerende insekter. 10% av kjøpesummen går til birøkterlaget.

20 gram (nok til 10m²)

260 kr

I samarbeid med

**NORGES
BIRØKTERLAG**

– siden 1884